

Syskonens ställning vid generationsskiftet i företag

Vid ett generationsskifte i familjeföretag överförs företagets ägarskap och ofta även ledarskapet till nästa generation. I de flesta fall är den nästa företagargenerationen den nuvarande ägarens bröstarvingar, dvs. hans barn eller i vissa fall barnbarn. När det finns flera barn och man bland dessa söker efter en övertagare och eventuellt ledare av familjeföretaget kan det vara bra att först identifiera familjemedlemmarnas starka sidor, motivationer och eventuella utvecklingsområden. Då kan man på ett konkret sätt definiera vilken roll respektive barn skulle kunna ha i företaget i framtiden, eller om de alls ska ha en roll.

Om den som tar över familjeföretaget finns bland arvlåtarens egna arvingar och hen har flera barn, kan ägarskapet fördelas bland syskonen på det sätt som är lämpligast för situationen. Vid ett generationsskifte kan företagets aktier säljas eller ges som gåva till alla barn och/eller till barnbarnen på ett jämlikt sätt, eller till bara en del av dem.

Om företagets ägarskap inte överförs i exakt lika stora delar under överlåtarens livstid bör även arvsrättsliga frågor beaktas, där barnens jämlika behandling utgör utgångspunkten. Vid ett generationsskifte i ett familjeföretag eller i ett senare arvskifte kan barnens eller barnbarnens ställning vara jämlik eller gynna den som tar över familjeföretaget.

Syskonens laglottsrätt vid arvskifte

Om ägaren i ett familjeföretag som avyttrar sina aktier har flera barn och aktierna ska i huvudsak ärvas av bara ett eller några av barnen kan detta ha en inverkan på de andra barnens rättigheter vid ett senare arvskifte.

Alla barn till ägaren av ett familjeföretag har alltid laglottsrätt till sina föräldrars arv som utgör hälften av den lagstadgade arvslotten. Bröstarvingar har laglottsrätt även om arvlåtaren har uppfört ett testamente eller gett en gåva. Laglottsrätten beräknas i princip utifrån den egendom som arvlåtaren hade vid tidpunkten för sin bortgång.

I praktiken betyder detta att bröstarvingarna har rätt till sin laglotsdel av företagets värde i synnerhet om det är frågan om ett värdefullt företag i förhållande till ägarens övriga tillgångar.

Detta betyder att om en del av syskonen får fler företagsaktier i gåva än de andra, har de andra syskonen rätt att få annan förmögenhet som kompensation för att alla syskonen ska behandlas lika. Vid generationsskiftet som sker inom familjen ska man därför kartlägga den överlåtande partens övriga tillgångar och värdet på dem för att kunna bedöma de andra barnens arvsrätt i den senare fördelningen av arvlåtarens arv.

Lagrätten ska i första hand krävas vid arvskiftet. Om tillgångarna i boet är

tillräckliga för laglotten, kan arvingen som har rätt till laglotten kräva och få sin laglott från boet. Om det däremot inte finns tillräckligt med tillgångar i boet för att laglotten ska kunna genomföras, kan den arvinge som fått mer tillgångar vara skyldig att kompensera laglotten till boets övriga parter i form av andra externa tillgångar eller pengar.

Kompensation till syskon för gåva vid arvskifte

Vid bestämmandet av den lagstadgade arvslotten vid arvskifte kan man på begäran av en part i arvskiftet beakta förskott på arv, favoriserande gåvor eller gåvor som kan likställas med ett testamente som arvlåtaren gett under sin livstid. Syftet med bestämmelserna är att arvingarna ska vara likställda. Vid fördelningen av arvslotter kan man beakta både de gåvor som arvlåtaren gett under sin livstid samt den arvslott som gäller då arvlåtaren avlider.

En gåva som getts till en bröstarvinge anses vara ett förskott på arvet, om inte annat bestämts eller följer av arvlåtarens yttersta vilja.

Arvlåtaren kan i ett gåvobrev eller testamente bestämma om den gåva som hen gett ska anses vara ett förskott på arv.

En gåva som getts tidigare kan vid arvskiftet anses vara ett förskott på arv. I detta fall avräknas den del som mottagits i förskott från mottagarens arvslott.

pwc

PricewaterhouseCoopers Oy, Sandögatan 18, 65100 Vasa. Telefon 020 787 7170.

PwC hjälper företag att växa, verka effektivt och rapportera tillförlitligt i en ständigt föränderlig värld. Runt om i Finland står 1 000 sakkunniga experter till din tjänst. Vi producerar tjänster med hög kvalitet inom företagsledningskonsultering, företagsstrukturering, beskattning, juridik, riskhantering, revision och annan kvalitetssäkring. Vårt syfte är att skapa förtroende i samhället och att lösa våra kunders mest betydande problem. Kontakta oss eller läs mer på: www.pwc.fi.

PwC verkar i 158 länder och har över 236 000 sakkunniga. Namnet PwC hänvisar till PwC-kedjan och/eller till en eller flera av dess medlemsföretag som alla är självständiga bolag. Mer information: www.pwc.com/structure.

© 2018 PricewaterhouseCoopers. Alla rättigheter hävdas.

En favoriserande gåva är en gåva som arvlåtaren gett under sin livstid som inte kompenseras till de övriga barnen och det inte heller är tänkt att gåvan ska beaktas vid arvsförfogandet som ett förskott på arv, dvs. barnens lika rätt bortses medvetet i syfte att gynna gåvans mottagare till skada för de övriga barnen. En sådan gåva eller annan förmån som kan jämföras med en gåva kan beaktas då man beräknar laglottens vid arvsförfogandet.

Om gåvan är favoriserande bestäms på basis av gåvans värde och köpets gåvokarakteristik.

En favoriserande gåva utgör den vanligaste grunden för krav på laglott eftersom dess beräkning till dödsboets medel är det mest effektiva laglottsskyddet.

Om det är frågan om en övrig gåvomottagare, tillämpar man bestämmelsen om utjämning av gåvans belopp eftersom gåvan är jämförlig med ett testamente som är ett mindre effektivt laglottsskydd än en favoriserande gåva.

I lagen finns ingen tidsfrist för hur långt tillbaka man kan ha mottagit en gåva för att kunna åberopa en favoriserande gåva efter att arvlåtaren avlidit. I rättspraxis anses dock att gåvan ska ha getts ca 5–8 år innan arvlåtarens död när det är frågan om större gåvor. Äldre gåvor som åberopas som favoriserande gåvor har ofta krävt ett bevis på favoriserande avsikt.

I samband med generationsskifte i familjeföretag kan det mycket väl

handla om en favoriserande gåva. Ett generationsskifte i sig har ofta ansetts som ett godtagbart bevis på att endast en del av barnen favoriseras.

Överlåtelse av aktier som gåva till endast en del av barnen behöver dock inte betyda att en eller flera arvingar favoriseras mer än andra.

Den överlåtande partens kompensation till syskon

Ofta vill föräldrar som är ägare till ett familjeföretag att varje barn ska värdemässigt få en lika stor del av deras egendom och arv. Hur familjeföretagets övertagare kompenserar syskonen kan variera. När familjeföretagets aktier skänks till bara en del av barnen kan detta anges i gåvobreven som ett förskott på arvet. Vid arvsförfogandet kan man i detta fall på begäran av en arvinge anse att gåvans mottagare har fått ett arv vars värde utgörs av gåvans värde vid tidpunkten för mottagningen och den del som mottagits i förskott avräknas från mottagarens arvslott.

På grund av arvsrättsliga bestämmelser ska man vid försäljning av familjeföretagets aktier till en del av barnen beakta köpeprisets marknadsmässighet, eftersom ett köp som sker till underpris kan vid den senare fördelningen av arvet eventuellt anses vara en gåva till en arvinge.

Överföring av företagets tillgångar till bara en del av barnen antingen som en gåva eller som ett köp till underpris kan kompenseras genom att andra tillgångar ges till de andra barnen. Vid ett generationsskifte inom familjen

måste man av denna anledning ofta även kartlägga arvlåtarens övriga tillgångar och värdet på dem. Om de andra syskonen inte får någon annan kompensation utanför företagets tillgångar vid detta tillfälle, granskas barnens ställning oftast först vid arvsförfogandet, såsom angivits ovan. Då ett generationsskifte genomförs genom en gåva eller ett köp till underpris ska man därför bestämma om gåvan är ett förskott på arvet eller om man vid det senare arvsförfogandet kan anse att det handlar om en favoriserande gåva.

Därtill kan man bestämma att en del av familjeföretagets aktier överförs som arv först efter att ägaren avlidit eller i enlighet med testamentet. Barnens jämlika behandling vid ett senare arvsförfogande kan även säkras genom testamentbestämmelser, t.ex. genom att testamentera annan egendom till de andra barnen som inte ingår i företagets tillgångar eller att bestämma att gåvor som getts tidigare utgör förskott på arvet.

Minna Oksa
minna.oksa@pwc.com
020 787 7624

Denna artikel har tidigare publicerats i PwC:s Uutishuone.